

Jätän eriävän mielipiteen HYTE- lautakunnan lausunnon mukaan.

HYTE-lautakunnan lausunto ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kehittämisestä

Valtuuston 6.4. tekemän päätöksen mukaisesti, ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kehittämisen jatkotyössä tulee ottaa huomioon HYTE-lautakunnan hankkeesta antama lausunto.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta pitää tärkeänä, että Tuusulan ruotsinkielistä varhaiskasvatusta ja opetusta kehitetään. Tuusulan ruotsinkielisellä väestöllä ja yhteisöllä on pitkä historia ja ruotsinkielisellä koululla on ollut tärkeä asema tässä historiassa. Klemetskogin koulun historia ulottuu lähes 130 vuoden taakse. Ruotsinkielinen yhteisö on tärkeä osa Tuusulan kulttuuriperintöä. Tuusulan kasvustrategia sekä sijainti Helsingin seudulla luo mahdollisuuksia kasvattaa ruotsinkielisen väestön määrää sekä vahvistaa ruotsinkielistä paikallisyhteisöä. Myös Tuusulassa hyödynnettävä ruotsinkielinen kielisuihkutoiminta luo edellytyksiä ruotsinkielisen opetuksen kasvavalle kysynnälle.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta ei tässä lausunnossaan ota kantaa ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen siirtoon tai siirron kohdalla tutkittuihin vaihtoehtoihin. Lausunnossa otetaan kantaa ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kehittämisestä tehtyyn ennakkovaikutusten arviointiin.

Hallintosäännön mukaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta vastaa kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjauksesta, kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyn ohjauksesta ja ohjeistuksesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä kuntalaisvaikuttamisen ohjauksesta. Hallintosäännön 25.3 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta ohjaa ja ohjeistaa kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista.

Nyt tehdyssä ennakkovaikutusten arvioinnissa ei ole noudatettu Kuntaliiton suositusta vaikutusten ennakoarvioinnista eikä ennakoarvioinnin periaatteita. Valmistelu ei ole myöskään noudattanut valmistelussa olevan kunnan oman EVA-mallin lähtökohtia tai jo valmistelun aikana tehtyjä linjauksia.

Kuntaliiton vuonna 2011 antamassa suosituksessa korostetaan, että päätöksiä valmisteltaessa ja tehtäessä tulee ottaa huomioon, miten ne vaikuttavat kuntalaisiin, ympäristöön, organisaatioon ja henkilöstöön sekä talouteen. Päätösesitysten vaikutusta tulee arvioida sekä lyhyellä että pitkällä aikajänteellä päätöksestä riippuen. Lisäksi päätösesityksissä ja tavoitteita asetettaessa esitetään vaihtoehtoja ja valmistelijan esityksen rinnalle nostetaan ainakin nollavaihtoehto, jossa on kuvattu, mitä tapahtuu, jos asialle ei tehdä mitään. Kuntaliiton mallissa korostetaan myös, että on tärkeää arvioida vaikutuksia samanaikaisesti ja kokonaisuutena eri näkökulmien osalta. Ja lisäksi kunnan on tarpeen linjata itselleen, mitkä päätökset vaativat ennakoarviointia ja keskittyä arvioimaan vain niitä päätöksiä ja tavoitteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia.

Sivistyksen toimialue järjesti 12.12. Klemetskogin koululla vanhempainillan, jossa esiteltiin Kuntaliiton suosituksen pohjalta laadittua sivistyksen toimialueen omaa EVA-mallia. Sivistyksen toimialue kertoi noudattavansa Kuntaliiton suositusta tilanteessa, jossa kunnan oma EVA-mallia ei ole vielä hyväksytty.

Kunnan omaa EVA-mallia on valmisteltu poikkihallinnollisesti joulukuusta 2019 ja sivistyksen toimialue on ollut mukana työssä ja tehdyissä linjauksissa. Tuusulan EVA-mallia on valmisteltu Kuntaliiton suosituksen pohjalta. Kunnan EVA-mallia on esitelty kunnanhallituksen seminaarissa 6.-7.2.2020 ja mallin viimeistely on käynnissä. Malli etenee päätöksentekoon touko-kesäkuussa 2020.

EVA-mallin poikkihallinnollisessa valmistelutyöryhmässä 16.12.2019, ja sen jälkeen vielä kirjallisesti, on sivistyksen toimialuetta muistutettu, että ennakkovaikutusten arvioinnissa tulee huomioida kuntalais- ja ympäristövaikutuksia myös kunnan ruotsinkielisten asukkaiden ja yhteisöjen osalta, ei vain koulun ja varhaiskasvatuksen huoltajien ja lasten osalta. Samalla sivistyksen toimialuetta muistutettiin HYTE-lautakunnan hallintosäännön mukaisesta tehtävästä vastata kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettely (EVA) ohjauksesta ja ohjeistuksesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä kuntalaisvaikuttamisen ohjauksesta, ja että valmisteluajataulussa olisi myös huomioitava milloin valmisteltu EVAus tulee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakuntaan. Sivistyksen toimialueelle huomautettiin myös, että suunniteltua aikataulua tulisi arvioida kriittisesti, jotta vaikutusten arviointi ennätetään toteuttaa laadukkaasti ja ruotsinkielinen väestö ja yhteisö pääsevät mukaan valmisteluun ja suunnitteluun.

Laadittu vaikutusten ennakoarviointi on monin osin puutteellinen. Arvioinnissa on keskitytty arvioimaan mahdollisen siirron vaikutuksia eri sijaintivaihtoehtoista, mutta arvioinnissa ei ole otettu kantaa siirron kielellisiin vaikutuksiin. Päätösten vaikutuksia ruotsinkielisen väestön ja yhteisön hyvinvointiin ei ole pohdittu kokonaisvaltaisesti ja samanaikaisesti eri näkökulmista. Yhtä kieliryhmää, tässä tapauksessa Tuusulan ruotsinkielisiä asukkaita ja yhteisöä, koskevan päätöksen valmistelu olisi tullut tehdä poikkihallinnollisessa yhteistyössä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta esittää ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kehittämiseksi laaditun ennakkovaikutusten arvioinnin täydentämistä seuraavilta osin:

- Päätöksen vaikutuksia ei ole arvioitu lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä
- Vaikutuksia ei ole arvioitu kuntalaisvaikutusten ja ympäristövaikutusten osalta
  - Koulun siirron vaikutuksia kyläyhteisölle ja kylän ruotsinkieliselle yhteisölle ei ole arvioitu
  - Koulun siirron vaikutuksia eri puolella asuvalle ruotsinkieliselle yhteisölle ei ole arvioitu
  - Klemetskogin ja Ruotsinkylän koulujen mahdollisen sulkemisen vaikutuksia ei ole arvioitu yhteisökäytön osalta, mm. kyläläisten ja iltakäyttäjien osalta.
  - Vaikutuksia ei ole arvioitu kyläkoulu-koulukampus näkökulmasta tai kylän veto- ja elinvoiman näkökulmista
- Lapsivaikutusten arviointi (Lava), osana kuntalaisvaikutusten arviointia, on puutteellinen
  - Vaikutusten arvioinnissa esitellään kyselyiden/työskentelyn tuloksia, mutta itse analyysi puuttuu. Analyysia siitä miten vaihtoehdot vaikuttavat ruotsinkielisten lasten hyvinvointiin tai lapsen oikeuksien toteutumiseen ei ole tehty.
  - Arvioinnissa ei ole tuotu esiin mikä on lapsen etu. Arvioinnissa tulisi selkeästi pitäisi tuoda esiin, miten kouluyksikön muutos isommaksi vaikuttaa nykyisten lapsiryhmien koulumatkoihin, koulupäivän kokonaispituuteen sekä iltapäivähoitoon. Arviointia

pitää tehdä myös erityisryhmien näkökulmasta, jotta lapsen edun ensisijaisuus saataisiin selville.

- Kielinäkökulmaa ei ole arvioitu riittävästi. Mitä positiivisia ja negatiivisia vaikutuksia sillä on lapselle, jos kieliyhteisö muuttuu? Mikä on vaikutus ruotsinkielisen koulun lapsille, entä koulukampuksen suomenkielisille lapsille? Mikä on kaksikielisen koulukampuksen synnyn vaikutus (suomenkielinen ja ruotsinkielinen koulu samassa rakennuksessa ja pihapiirissä)?
- Lapsivaikutusten arvioinnin tavoitteena on tuoda esille niitä vahvuuksia ja heikkouksia, joita eri vaihtoehdoissa on juurikin lapsen edun ja hyvinvoinnin näkökulmasta, jotta voitaisiin tehdä päätöksiä sen perusteella, mutta myös löytää niitä keinoja joilla negatiivisia vaikutuksia voidaan vähentää toteutuksen yhteydessä. Nyt on lähinnä vanhempien kyselyn tulosten ja lasten kuulemisen esittelyä. Lasten kuuleminen on yksi osa lapsivaikutusten arviointia, mutta vain yksi.
- Tutkimusdata ja mittarit puuttuvat. Mikä on nykytilanne ko. oppilaiden oppimistuloksissa, terveydessä yms. indikaattoreissa ja miten niiden arvioidaan muuttuvan eri vaihtoehdoissa?
- Vaikutuksia ruotsinkieliseen ympäristöön ei ole arvioitu eikä myöskään miten ruotsinkieliset lapset sijoittuvat ja kokevat olevansa osa isompaa kaksikielistä kouluyhteisöä. Miten turvataan oma yhteisöllisyys ja toisaalta estetään kouluyhteisön kahtia jakautuminen? Tässä nimenomaisessa päätösvaihtoehdossa pitäisi arvioida eri lapsiryhmien yhteydessä myös kielellisiin lapsiryhmiin johtuvia vaikutuksia. Erityishuomiota tulisi kiinnittää, jos uudessa kouluryhmässä on kertautumista esim. kielelliseen vähemmistöön kuuluva lapsi, joka on myös erityisoppilas tms.
- Strategiavaikutuksia ei ole arvioitu.
  - Yksi Tuusulan kuntastrategian tavoitteista liittyy kylien elinvoiman lisäämiseen. Siitäkin näkökulmasta ympäristövaikutuksia olisi tullut arvioida osana valmistelua.
- Taloudellisten vaikutusten arviointi on puutteellinen, etenkin koko kuntaan kohdistuvien vaikutusten osalta
  - tyhjilleen jäävän rakennuksen muu käyttö/kustannukset jne.
  - taloudelliset vaikutukset kuntakonsernin näkökulmasta

Hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisen lautakunta muistuttaa, että asian käsittely aloitettiin lautakunnan helmikuun kokouksessa, mutta se oli kesken kunnanhallitus- ja valtuustokäsittelyn aikana, koska lautakunnan maaliskuun kokous oli koronaepidemian vuoksi peruutettu. Näin ollen lautakunnan lausunto ei ollut käytettävissä em. päätöksiä tehtäessä.

Lautakunta edellyttää, että asian jatkovalmistelussa EVAus tehdään asianmukaisesti loppuun ja valtuuston päätöksen 6.4.2020 § 26 kohtien 2-6 mukaiset toimet ja selvitykset tehdään ennen kohdan 1 mukaista opetuksen siirtopäätöksen toimeenpanoa ja mikäli em. kohtien 2-6 perusteella ilmenee aihetta asian uudelleen käsittelyyn, niin menetellään. Joka tapauksessa em. selvitysten tulokset saatetaan lautakunnalle ja asianomaisille päätöksentekooelimille tiedoksi.

Lautakunta edellyttää, että asian jatkovalmistelussa ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen piirissä olevat tahot (henkilöstö, vanhemmat, lapset, vanhempainyhdistykset) sekä ruotsinkielinen yhteisö otetaan mukaan hankkeen jatkovalmisteluun.

Satu Heikkilä